

FILMKÉP, FILMVILÁG, ÉVTIZEDEK

Kép, sok-sok kép kéne, képsorok, időbe sorjázó képfolyam..., nem pedig szavak. Tematikusra tervezett számunk most a vártnál kevesebb írással „bővelkedik”, ezek azonban terjedelemben, időben és vizuális térben messzebbre is vezetnek, mint amit futó pillanatfelvétel ígérne. A „képek világa” ma már annyira jelen, hogy jövő is. Egykoron ez még a dokumentum-, portré-, vagy néha természetfilmek világában is csak részben volt élőlép. S még komplexebb műfajiság ücsörög az itt következő sorokban: oldalakon-fejezetekben: képről szóban, szavakról képben szólan invokálja azt a találkozást, mely a megértés, a belátás, a tisztánlátás szándékával közelíti a képek narratíváihoz. S a látszat megtévesztő is, hisz a filmek világa sok esetben a szavakéra épül, azokból fakad, azokat sűríti, teszi időivé és (olykor) időtállóvá, vagy épp a megértés szótára az, amely szavakba futva keresi a képi megfeleltetést a tónusokban és elbeszélési terekben. Szókép, képszó, jelkép, múltkép, leképeződés mindahány.

A „kevert” műfajiság ugyanakkor alább két különböző közléstartományba vezet: Szilágyi Erzsébet írása a szubjektív és az objektívált *Filmvilágot*, a filmek világába magyar nyelven legrégebb óta beavató filmes folyóiratot üdvözli, éppenséggel még annak végleges nyugdíjba vonulása előtti állapotában, vizionálható múltjában és képélményekre font nyomtat-mivoltában, melynek nemcsak örülhetünk, de aggodalmainkat is formálhatjuk, midőn a képvilágot a net-kép, a hálózati hozzáférés világa fogja már körbe teljesen, s viszi-csábítja-cibálja el az Olvasót a még képebb (vagy tán képtelenebb?) világok felé.

A második írás sajátom, túlbeszelném, ha be kívánnám mutatni... De annyit az előzővel és e bevezető/felhangoló szavakkal összefüggésben mégis kell mondjak, hogy a választott témakör épp a kép és „képszöveg”, képi elbeszélés és képvalóság stíláriis sajátosságait idézi meg a magyar hosszúdokumentumfilm jeles alkotó-párosának, a Gulyás-testvéreknek filmjei, munkáik egy jellegzetes korszaka alapján. Pályaművük egészét még nem tekinthetjük lezártnak, (s nem teszi egykori kollégájuk, mai monográfusuk, Tóth Péter Pál sem, aki 2017-ben markáns szakkönyvet publikált az MMA kiadásában, tengeri képpel illusztrálva...), de

mindazt, amit szubjektív jegyzetek révén és a képes beszéd világkép-megjelenítő hatása terén Gulyásék elbeszéltek, magam csupán a szövegiségre alapozva mutathatom itt meg. E kettős fonat – filmkép a szövegben és szöveg a filmképben – részint egymással kontrasztba állítja a narrativitás műfaji sajátosságait, részint lehetővé teszi azt is, hogy képesre formált szóvilágot formáljunk belőle. Szilágyi Erzsébet laudációja a 60 éves Filmvilág szóvilágát és ma is aktuális gondolatiságát idézi meg, Gulyásékról formált „kettősportrém” pedig a képeség résztvevő megfigyelésbe óvakodó változatát, a vizuális antropológia módszerét próbálja megfontolásra ajánlani.

Tematikus „blokk”-nak ennyi elég kevés... De most ennyi jutott. Korábbi számainkban már részint több is és többször is szerepelt Róluk, de itt most a hatvan éves Filmvilág mellett a hetven éves Gulyás János iránti elismerő tisztelet jegyében szólnak a szavak...